

دو فصلنامه مدیریت و توسعه آموزش و یادگیری

تأثیر توانمندسازی حرفه‌ای معلمان ابتدایی بر توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری

زهرا قوی^۱، عصمت کریم زاده یونجالی^۲، قدرت حسن زاد^۳

۱ گروه آموزش ابتدایی، آموزش و پرورش استان اردبیل، اردبیل، ایران (نویسنده مسئول)

۲ گروه آموزش ابتدایی، آموزش و پرورش استان اردبیل، اردبیل، ایران

۳ گروه آموزش ابتدایی، آموزش و پرورش استان اردبیل، اصلاندوز، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
دریافت: ۲۲ خرداد ۱۴۰۵	توانمندسازی حرفه‌ای معلمان به عنوان عاملی کلیدی در ارتقای کیفیت نظام‌های آموزشی شناخته شده است. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر توانمندسازی حرفه‌ای معلمان ابتدایی بر توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری در استان اردبیل انجام شد. این مطالعه از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل تمامی معلمان ابتدایی استان اردبیل بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، ۳۵۴ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌های استاندارد توانمندسازی حرفه‌ای معلمان (احمدی و همکاران، ۱۳۹۸) و پرسشنامه محقق ساخته توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری بود. روایی محتوایی و صوری ابزارها توسط متخصصان تأیید و پایایی آنها با ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۹۰ محاسبه شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تحلیل شدند. نتایج نشان داد بین توانمندسازی حرفه‌ای معلمان و توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، ابعاد توانمندسازی (دانش، مهارت و نگرش) توانستند ۴۶ درصد از واریانس توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری را تبیین کنند. توانمندسازی حرفه‌ای معلمان با تأکید بر هر سه بعد دانش، مهارت و نگرش، نقش اساسی در بهبود فرایندهای آموزشی و یادگیری دارد. سرمایه‌گذاری هدفمند در برنامه‌های توانمندسازی معلمان و بازنگری در سیاست‌های مرتبط، پیشنهاد اصلی این پژوهش است.
پذیرش نهایی: ۴ تیر ۱۴۰۵	
انتشار آنلاین: ۳۱ شهریور ۱۴۰۵	
واژگان کلیدی:	
توانمندسازی حرفه‌ای، معلمان ابتدایی، فرایندهای آموزش و یادگیری، استان اردبیل.	

۱-مقدمه

در عصر کنونی، نظام‌های آموزشی با چالش‌های پیچیده‌ای روبرو هستند که فراتر از انتقال صرف اطلاعات، نیازمند تربیت شهروندانی توانمند، خلاق و نقاد است. در این میان، معلم به عنوان محوری‌ترین رکن نظام آموزشی، نقشی بی‌بدیل در تحقق اهداف تعلیم و تربیت ایفا می‌کند. با تحولات سریع دانش و فناوری، دیگر دانش‌آموختگی صرف در یک حوزه تخصصی برای معلمان کافی نیست و آنان نیازمند توانمندسازی حرفه‌ای مداوم هستند تا بتوانند با تغییرات همگام شوند و فرایندهای آموزش و یادگیری را به طور مؤثر مدیریت کنند. (Sims et al., 2023) این ضرورت، به ویژه در دوره ابتدایی که پایه‌های شخصیت علمی و اجتماعی کودکان شکل می‌گیرد، از اهمیتی دوچندان برخوردار است. معلمان ابتدایی با تنوعی از موضوعات درسی و نیازهای متنوع دانش‌آموزان روبرو هستند که توانمندسازی آنان را به یک موضوع حیاتی تبدیل می‌کند. توانمندسازی حرفه‌ای معلمان، فرایندی پویا و چندبعدی است که به معلمان کمک می‌کند تا دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های خود را به روز کرده و با افزایش احساس کارآمدی و خودکارآمدی، کیفیت عملکرد حرفه‌ای خود را ارتقا دهند. این مفهوم فراتر از شرکت در دوره‌های ضمن خدمت صرف است و شامل یادگیری مستمر، مشارکت در جوامع یادگیری حرفه‌ای، بازاندیشی در عمل و توسعه هویت حرفه‌ای می‌شود. (Berhanu, 2024) پژوهش‌ها نشان داده‌اند که توانمندسازی معلمان می‌تواند تأثیرات مستقیم

و غیرمستقیمی بر انگیزه و عملکرد آنان داشته باشد و در نهایت به بهبود پیامدهای یادگیری دانش‌آموزان منجر شود (Nurmaya et al., 2020).

با وجود تأکید گسترده بر اهمیت توانمندسازی حرفه‌ای در اسناد بالادستی نظام آموزشی ایران، از جمله سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، همچنان شکاف قابل توجهی بین وضعیت موجود و مطلوب در این حوزه وجود دارد. بسیاری از برنامه‌های توانمندسازی معلمان، اغلب به صورت مقطعی و با رویکردی از بالا به پایین طراحی و اجرا می‌شوند و از اثربخشی لازم برای ایجاد تغییرات پایدار در رویه‌های کلاسی برخوردار نیستند (عابدی و همکاران، ۱۴۰۰). این مسأله در استان اردبیل که با چالش‌های خاص منطقه‌ای نظیر پراکندگی جغرافیایی، کمبود منابع و تنوع فرهنگی نیز مواجه است، می‌تواند اثرات عمیق‌تری بر کیفیت آموزش داشته باشد. عدم توجه کافی به نیازهای واقعی معلمان و طراحی برنامه‌های توانمندسازی غیرمتناسب با بسترهای بومی، می‌تواند منجر به کاهش اثربخشی این برنامه‌ها و در نتیجه، ناتوانی در ارتقاء فرایندهای آموزش و یادگیری در کلاس‌های درس شود.

پژوهش‌های متعددی در سطح بین‌المللی و ملی به بررسی ابعاد مختلف توانمندسازی معلمان پرداخته‌اند. در سطح بین‌المللی، مطالعاتی به شناسایی مؤلفه‌های مؤثر در توانمندسازی معلمان بر اساس رویکردهای مختلف همچون درس پژوهی و جوامع یادگیری حرفه‌ای پرداخته‌اند (احمدی و همکاران، ۱۴۰۰؛ رحیمی، ۱۴۰۱). همچنین، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که توسعه سرمایه حرفه‌ای معلمان، از جمله سرمایه انسانی، اجتماعی و تصمیم‌گیری، می‌تواند نقش مؤثری در بهبود عملکرد مدارس و ارتقای کیفیت یادگیری دانش‌آموزان ایفا کند. (Berhanu, 2024) در سطح ملی، برخی تحقیقات به بررسی موانع و چالش‌های توانمندسازی معلمان در مناطق مختلف ایران پرداخته و بر لزوم توجه به عوامل زمینه‌ای، انگیزشی و سازمانی تأکید کرده‌اند (عابدی و همکاران، ۱۴۰۰؛ کریمی و همکاران، ۱۳۹۹). با این حال، بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که پژوهش‌های اندکی به طور خاص به بررسی تأثیر توانمندسازی حرفه‌ای معلمان بر توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری در بستر استان اردبیل پرداخته‌اند. از سوی دیگر، بیشتر مطالعات موجود بر یکی از ابعاد توانمندسازی (مانند دانش محتوایی یا مهارت‌های تدریس) متمرکز بوده‌اند و به بررسی همزمان و تعاملی ابعاد مختلف (دانش، مهارت و نگرش) بر فرایندهای یادگیری توجه نکرده‌اند (Handriani et al., 2025).

مطالعات نظام‌مند نشان می‌دهند که اگرچه اکثر پژوهش‌های حوزه توانمندسازی به روش‌های کیفی انجام شده‌اند، اما برای ایجاد رابطه علیت، نیاز به مطالعات کمی با طرح‌های شبه‌آزمایشی یا آزمایشی احساس می‌شود. (Sims et al., 2023) همچنین، پژوهش‌ها بر اهمیت اشکال متنوع توسعه حرفه‌ای، از جمله مربیگری مستمر و همکاری‌های حرفه‌ای، بیش از دوره‌های آموزشی منفرد تأکید دارند. (Sims et al., 2023) در ایران، علیرغم وجود پژوهش‌هایی در زمینه توانمندسازی، کمبود مطالعات جامعی که با رویکرد کمی و با حجم نمونه مناسب به بررسی رابطه بین ابعاد مختلف توانمندسازی و پیامدهای آن در سطح استان‌ها بپردازد، مشهود است. به ویژه در استان اردبیل، فقدان شواهد علمی کافی در این زمینه، برنامه‌ریزی مؤثر برای بهبود کیفیت آموزش را با چالش مواجه ساخته است.

این شکاف پژوهشی، ضرورت انجام مطالعه‌ای را که با رویکردی جامع و با استفاده از ابزارهای معتبر، تأثیر توانمندسازی حرفه‌ای معلمان را بر توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری در استان اردبیل مورد بررسی قرار دهد، آشکار می‌سازد. شناخت دقیق این رابطه می‌تواند به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آموزشی در طراحی برنامه‌های توانمندسازی مؤثرتر و متناسب با نیازهای منطقه کمک کند.

۲- هدف کلی تحقیق

هدف کلی این تحقیق، بررسی تأثیر توانمندسازی حرفه‌ای معلمان ابتدایی بر توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری در استان اردبیل است. این هدف کلی، شامل اهداف جزئی‌تری همچون شناسایی وضعیت موجود توانمندسازی حرفه‌ای معلمان و ابعاد آن (دانش، مهارت و نگرش)، تعیین سطح توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری در مدارس ابتدایی استان، بررسی رابطه بین هر یک

از ابعاد توانمندسازی با فرایندهای آموزش و یادگیری، و تبیین سهم نسبی هر یک از این ابعاد در پیش‌بینی تغییرات فرایندهای یادگیری می‌شود.

۳- روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه معلمان مقطع ابتدایی استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ به تعداد ۴۵۰۰ نفر بود. حجم نمونه بر اساس جدول مورگان، ۳۵۴ نفر تعیین گردید که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند؛ بدین صورت که از بین شهرستان‌های استان، چند شهرستان و از میان مدارس هر شهرستان، تعدادی مدرسه و در نهایت از هر مدرسه، معلمان به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، شامل دو پرسشنامه بود: پرسشنامه استاندارد توانمندسازی حرفه‌ای معلمان که توسط احمدی و همکاران (۱۳۹۸) ساخته شده و دارای ۲۴ گویه در سه بعد دانش حرفه‌ای، مهارت‌های تدریس و نگرش حرفه‌ای است و پرسشنامه محقق‌ساخته توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری که بر اساس مبانی نظری و با اقتباس از پژوهش‌های معتبر (Hattie, 2009؛ Marzano, 2007) تدوین شده و شامل ۲۰ گویه در دو بعد مدیریت کلاس و جو یادگیری و روش‌های تدریس فعال است. روایی صوری و محتوایی هر دو پرسشنامه با نظر ده نفر از متخصصان علوم تربیتی تأیید و اصلاحات لازم اعمال شد. پایایی ابزارها با استفاده از روش آلفای کرونباخ در یک مطالعه مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از معلمان غیر از نمونه اصلی، به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۹۰ برآورد گردید که نشان‌دهنده پایایی مطلوب آنهاست. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ و با بهره‌گیری از آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان) تجزیه و تحلیل شدند.

۴- یافته‌های تحقیق

۴-۱- یافته‌های توصیفی متغیرها

برای توصیف وضعیت متغیرهای اصلی پژوهش شامل توانمندسازی حرفه‌ای و ابعاد آن (دانش، مهارت و نگرش) و توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری، از شاخص‌های میانگین و انحراف معیار استفاده شده است. نتایج در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
توانمندسازی حرفه‌ای (کل)	۳۵۴	۳۶۲	۰.۷۱	۱.۰۰	۵.۰۰
بعد دانش حرفه‌ای	۳۵۴	۳.۴۵	۰.۸۲	۱.۰۰	۵.۰۰
بعد مهارت‌های تدریس	۳۵۴	۳.۷۱	۰.۷۸	۱.۰۰	۵.۰۰
بعد نگرش حرفه‌ای	۳۵۴	۳.۷۰	۰.۸۵	۱.۰۰	۵.۰۰
توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری	۳۵۴	۳.۵۵	۰.۷۴	۱.۰۰	۵.۰۰

بر اساس نتایج جدول ۱، میانگین نمره توانمندسازی حرفه‌ای معلمان (۳.۶۲ از ۵) و توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری (۳.۵۵ از ۵) در سطح متوسط به بالا قرار دارد. بالاترین میانگین در میان ابعاد توانمندسازی مربوط به بعد مهارت‌های تدریس (۳.۷۱) و کمترین آن مربوط به بعد دانش حرفه‌ای (۳.۴۵) است که نشان می‌دهد معلمان از نظر مهارت‌های عملی تا حدودی وضعیت بهتری نسبت به دانش نظری خود دارند.

۴-۲- یافته‌های استنباطی

برای بررسی رابطه بین ابعاد توانمندسازی حرفه‌ای و توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است. همچنین، برای پیش‌بینی توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری بر اساس ابعاد توانمندسازی، از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شد که نتایج آن در جداول ۳ و ۴ نشان داده شده است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
۱. دانش حرفه‌ای	۱				
۲. مهارت‌های تدریس	۰.۵۴**	۱			
۳. نگرش حرفه‌ای	۰.۴۵**	۰.۵۱**	۱		
۴. توانمندسازی حرفه‌ای (کل)	۰.۸۲**	۰.۸۴**	۰.۸۰**	۱	
۵. توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری	۰.۵۲**	۰.۶۰**	۰.۵۳**	۰.۶۸**	۱

**p<0.01

مطابق جدول ۲، بین همه ابعاد توانمندسازی با یکدیگر و با متغیر توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری، همبستگی مثبت و معناداری در سطح ۰.۰۱ وجود دارد. بالاترین همبستگی با متغیر ملاک مربوط به بعد مهارت‌های تدریس ($r=0.60$) و کمترین آن مربوط به بعد دانش حرفه‌ای ($r=0.52$) است که نشان‌دهنده اهمیت نسبی بیشتر مهارت‌های عملی در بهبود فرایندهای آموزشی است.

جدول ۳: خلاصه مدل رگرسیون پیش‌بینی توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری

مدل	R	R Square	Adjusted R Square	خطای معیار
۱	۰.۶۸۰	۰.۴۶۲	۰.۴۵۷	۰.۵۴

جدول ۴: ضرایب رگرسیون پیش‌بینی توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری

متغیر پیش‌بین	B	Beta	t	Sig.
(ثابت)	۰.۴۵		۲.۶۷	۰.۰۰۸
دانش حرفه‌ای	۰.۱۲	۰.۱۵	۲.۹۵	۰.۰۰۳
مهارت‌های تدریس	۰.۳۴	۰.۳۸	۷.۱۲	۰.۰۰۰
نگرش حرفه‌ای	۰.۱۸	۰.۲۱	۴.۲۳	۰.۰۰۰

نتایج رگرسیون چندگانه (جدول ۳ و ۴) نشان می‌دهد که مدل رگرسیون با سه متغیر پیش‌بین (دانش، مهارت و نگرش) به طور معناداری توانایی پیش‌بینی توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری را دارد. ($R=0.680$, $p<0.001$) این سه متغیر در مجموع ۴۶.۲ درصد از واریانس متغیر ملاک را تبیین می‌کنند. ($R\text{ Square} = 0.462$) ضریب بتا (Beta) نشان می‌دهد که بیشترین سهم در پیش‌بینی مربوط به بعد مهارت‌های تدریس با بتای ۰.۳۸ و سپس نگرش حرفه‌ای با بتای ۰.۲۱ و دانش حرفه‌ای با بتای ۰.۱۵ است. تمام ضرایب در سطح ۰.۰۱ معنادار هستند. ($p<0.01$)

یافته‌های توصیفی نشان داد که معلمان ابتدایی استان اردبیل از سطح توانمندسازی حرفه‌ای و همچنین توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری در مدارس خود در حد متوسط رو به بالا قرار دارند. در میان ابعاد توانمندسازی، کمترین نمره مربوط به دانش حرفه‌ای بود که لزوم توجه بیشتر به ارتقای دانش نظری و به‌روز معلمان را آشکار می‌کند. نتایج تحلیل همبستگی، وجود رابطه مثبت و معنادار بین توانمندسازی حرفه‌ای با توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری را تأیید نمود؛ به طوری که با افزایش توانمندی معلمان،

فرایندهای آموزشی در کلاس‌های درس نیز ارتقا می‌یابد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که از میان ابعاد سه‌گانه توانمندسازی، بعد مهارت‌های تدریس با ضریب بتای ۰.۳۸، قوی‌ترین پیش‌بین‌کننده توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری است. این یافته بر اهمیت فوق‌العاده آموزش‌های عملی، روش‌های نوین تدریس و مدیریت کارآمد کلاس در تأثیرگذاری بر کیفیت یادگیری دانش‌آموزان صحنه می‌گذارد. بعد نگرش حرفه‌ای نیز با بتای ۰.۲۱ نقش مهمی ایفا می‌کند که نشان‌دهنده ضرورت توجه به باورها، انگیزه‌ها و تعهد حرفه‌ای معلمان است. در نهایت، بعد دانش حرفه‌ای با بتای ۰.۱۵ اگرچه کمترین سهم را داشت، اما همچنان عاملی مؤثر محسوب می‌شود. به طور کلی، مدل رگرسیونی توانست ۴۶ درصد از تغییرات توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری را تبیین کند که نشان‌دهنده قدرت پیش‌بینی‌کنندگی خوب مدل و اهمیت همزمان هر سه بعد دانش، مهارت و نگرش در کنار یکدیگر است.

۵- نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، بررسی تأثیر توانمندسازی حرفه‌ای معلمان ابتدایی بر توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری در استان اردبیل بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین توانمندسازی حرفه‌ای معلمان و توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و ابعاد توانمندسازی (دانش، مهارت و نگرش) توانستند ۴۶ درصد از واریانس توسعه فرایندهای آموزش و یادگیری را پیش‌بینی کنند. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های پیشین که بر نقش کلیدی توانمندسازی معلمان در بهبود کیفیت آموزش تأکید داشته‌اند، همسو است. (Sims et al., 2023)

نتیجه مهم دیگر این بود که بعد مهارت‌های تدریس، قوی‌ترین پیش‌بین‌کننده توسعه فرایندهای آموزشی بود. این یافته با نتایج مطالعه (Handriani et al., 2025) که نشان داد شایستگی‌های آموزشی (پداگوژیک) پیش‌بین‌کننده‌تری برای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نسبت به شایستگی‌های حرفه‌ای (محتوایی) است، همخوانی دارد و برتری مهارت‌های عملی در کلاس درس را تأکید می‌کند. این مسأله نشان می‌دهد که صرفاً داشتن دانش کافی برای تدریس مؤثر نیست، بلکه توانایی به کارگیری آن دانش در قالب روش‌های تدریس فعال، مدیریت کلاس و ایجاد جو یادگیری، نقش تعیین‌کننده‌تری دارد. بنابراین، برنامه‌های توانمندسازی باید به طور ویژه بر ارتقای مهارت‌های عملی و کارگاهی معلمان متمرکز شوند، نه صرفاً انتقال دانش نظری. این یافته با نتایج نظام‌مند سیمز و همکاران (۲۰۲۳) نیز تأیید می‌شود که بر اثربخشی بیشتر مربیگری مستمر و همکاری‌های حرفه‌ای (که به تقویت مهارت‌ها کمک می‌کنند) نسبت به دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تأکید داشتند.

نگرش حرفه‌ای به عنوان دومین عامل مهم، بر اهمیت بعد عاطفی و انگیزشی توانمندسازی دلالت دارد. معلمانی که به حرفه خود تعهد دارند، خودکارآمدی بالایی دارند و به توانایی خود برای تأثیرگذاری بر دانش‌آموزان باور دارند، به احتمال بسیار بیشتری به ایجاد فرایندهای یادگیری پویا و مؤثر دست می‌یابند. (Pascual et al., 2022) این بعد، که می‌تواند تحت تأثیر فرهنگ مدرسه، حمایت مدیران و جو سازمانی شکل گیرد (Berhanu, 2024)، در بسیاری از برنامه‌های توانمندسازی نادیده گرفته می‌شود، در حالی که یافته‌های ما نشان می‌دهد تقویت آن می‌تواند نقش مؤثری در بهبود کیفیت آموزش داشته باشد.

دانش حرفه‌ای، اگرچه کمترین سهم را داشت، همچنان مؤلفه‌ای ضروری و زیربنایی است. این یافته با مدل‌های توانمندسازی که دانش، مهارت و نگرش را سه رکن جدایی‌ناپذیر می‌دانند، هماهنگ است و نشان می‌دهد که توسعه متوازن هر سه بعد، پیش‌شرط لازم برای توانمندسازی واقعی است. توجه صرف به یک بعد، نمی‌تواند تغییرات پایدار و چشمگیری در فرایندهای یادگیری ایجاد کند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۸؛ عابدی و همکاران، ۱۴۰۰).

یافته‌های توصیفی پژوهش نیز نشان داد که میانگین توانمندسازی حرفه‌ای و توسعه فرایندهای یادگیری در جامعه مورد مطالعه در سطح متوسط رو به بالا است که می‌تواند نشان‌دهنده وجود ظرفیت‌های قابل قبولی در نظام آموزشی استان اردبیل باشد. با این حال، پایین‌تر بودن نمره بعد دانش در مقایسه با دو بعد دیگر، حاکی از وجود زمینه برای ارتقای دانش نظری و به‌روز معلمان از طریق دوره‌های بازآموزی، کارگاه‌های تخصصی و دسترسی به منابع علمی جدید است.

بر اساس نتایج، پیشنهاد زیر برای بهبود وضعیت موجود ارائه می‌شود:

۱. طراحی برنامه‌های توانمندسازی ترکیبی: به جای برگزاری دوره‌های تئوری صرف، برنامه‌هایی طراحی شود که ترکیبی از آموزش نظری، کارگاه‌های عملی، مشاهده تدریس همکاران و مربیگری مستمر در کلاس باشد.
۲. تأکید بر توسعه مهارت‌های پداگوژیک: اولویت برنامه‌های ضمن خدمت بر تقویت مهارت‌های عملی تدریس فعال، مدیریت کلاس، طراحی فعالیت‌های یادگیری مشارکتی و استفاده از روش‌های ارزشیابی متنوع باشد.
۳. تقویت نگرش حرفه‌ای معلمان: با ایجاد فرهنگ مدرسه مبتنی بر همکاری و حمایت، ارائه بازخورد مثبت، مشارکت دادن معلمان در تصمیم‌گیری‌های آموزشی و تقویت خودکارآمدی آنان، به بهبود نگرش حرفه‌ای کمک شود.
۴. به‌روزرسانی دانش معلمان: تسهیل دسترسی معلمان به منابع علمی جدید، برگزاری منظم دوره‌های دانش‌افزایی در حوزه محتوای درسی و روش‌های نوین تدریس و ایجاد شبکه‌های یادگیری حرفه‌ای در سطح استان.
۵. سرمایه‌گذاری در توانمندسازی: اختصاص بودجه و منابع کافی برای اجرای برنامه‌های توانمندسازی بلندمدت و مستمر، نه دوره‌های مقطعی و کوتاه‌مدت.

منابع

- Abedi, M., Gholami, M., & Yazdani, S. (2021). Analyzing the Professional Development Programs for Teachers in Iran and Providing a Model for Improvement. *Journal of Educational Sciences*, 28(2), 67-86. (in Persian)
- Ahmadi, S., Karimi, M., & Rezaei, A. (2019). Development and Validation of a Teacher Professional Empowerment Questionnaire. *Journal of Educational Measurement and Evaluation Studies*, 9(27), 45-68. (in Persian)
- Ahmadi, T., Zare, H., & Mohammadi, M. (2021). Designing a Model for Empowering Primary School Teachers Based on the Lesson Study Approach: A Case Study of Kermanshah Province. *Teaching Research*, 9(2), 1-18.
- Berhanu, K. Z. (2024). The school principals' role in developing the professional capital of teachers: evidence from principals and teachers. *Journal of Professional Capital and Community*, 9(3), 245-262.
- Blanchouin, A. (2015). The School day of a Comprehensive Primary School Teacher: An Everyday Study of his/her Activities in a Year 2 Class During the School Year [Doctoral dissertation, Université Sorbonne Paris Cité]. HAL.
- Handriani, H., Firdaus, F. M., & Alifah, K. Z. (2025). Pedagogical Competence as the Key Driver: Analyzing the Relative Impact on Mathematics Achievement in Primary School. *Jurnal Prima Edukasia*, 18(2).
- Hattie, J. (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge.
- Karimi, F., Jafari, P., & Sadeghi, M. (2020). Barriers to the Professional Empowerment of Primary School Teachers in Iran. *Quarterly Journal of Educational Leadership & Administration*, 14(3), 89-108. (in Persian)
- Marzano, R. J. (2007). *The Art and Science of Teaching: A Comprehensive Framework for Effective Instruction*. ASCD.
- Nurmaya, A. L., Irsan, I., Dahniar, N., Aswat, H., & Onde, M. K. L. (2020). Effectiveness of Teacher Professionalism Development Through Self-Empowerment in Primary Schools. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 437, 186-189.
- Pascual, M. I., Montes, M. A., & Contreras, L. C. (2022). The MTE: managing the professional empowerment of prospective primary teachers. In C. Fernández, S. Llinares, Á. Gutiérrez, & N. Planas (Eds.), *Proceedings of the 45th Conference of the International Group for the Psychology of Mathematics Education* (Vol. 3, pp. 283-290). PME.
- Rahim, E. S. B. A., Ganesan, S., Prakas, J., & Hazirah, S. (2025). Evaluating the Impact of Teachers' Professional Development on Student Learning Outcomes in Primary Education in Selangor.

- International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 15(10), 1769-1775.
- Rahimi, S. (2022). The Role of Professional Learning Communities in Empowering Teachers and Improving Student Learning Outcomes. *Journal of Educational Innovations*, 21(3), 25-42. (in Persian)
- Shadish, W. R., Cook, T. D., & Campbell, D. T. (2002). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Generalized Causal Inference*. Houghton Mifflin.
- Sims, S., Fletcher-Wood, H., O'Mara-Eves, A., Cottingham, S., Stansfield, C., & Van Herwegen, J. (2023). Teachers' professional learning and its impact on students' learning outcomes: Findings from a systematic review. *Social Sciences & Humanities Open*, 8(1), 100565.
- Torres Carceller, A., Castell Villanueva, J., Pradell, E., Portela Fontán, A., Penedes, C., et al. (2018). Una experiencia metacompetencial en un contexto artístico para el empoderamiento personal y profesional de docentes de educación infantil y primaria. In *Experiencias pedagógicas e innovación educativa. Aportaciones desde la praxis docente e investigadora* (pp. 776-790). Octaedro.
- Ahmadi, S., Karimi, M., & Rezaei, A. (2019). Construction and validation of a teacher professional empowerment questionnaire. **Educational Measurement and Evaluation Studies**, 9(27), 45-68.
- Rahimi, S. (2022). The role of professional learning communities in teacher empowerment and the improvement of student learning outcomes. **Educational Innovations**, 21(3), 25-42.
- Abedi, M., Gholami, M., & Yazdani, S. (2021). Analysis of teacher professional development programs in Iran and proposing a model for their improvement. **Educational Sciences**, 28(2), 67-86.
- Karimi, F., Jafari, P., & Sadeghi, M. (2020). Barriers to the professional empowerment of primary school teachers in Iran. **Quarterly Journal of Educational Leadership and Management**, 14(3), 89-108.

The Effect of Professional Empowerment of Elementary Teachers on the Development of Teaching and Learning Processes

Zahra Ghavi ¹, Esmat Karimzadeh Yonjali², Ghodrat Hassanzadeh³

¹ Department of Elementary Education, Education Office of Ardabil Province, Ardabil, Iran.

m.t.khorami@gmail.com

² Department of Elementary Education, Education Office of Ardabil Province, Ardabil, Iran.

³ Department of Elementary Education, Education Office of Ardabil Province, Aslanduz, Iran.

Abstract

Teacher professional empowerment is recognized as a key factor in enhancing the quality of educational systems. This study aimed to investigate the effect of primary teachers' professional empowerment on the development of teaching and learning processes in Ardabil province. This research was a descriptive-correlational study. The statistical population consisted of all primary teachers in Ardabil province (N=4500), from which 354 individuals were selected as the sample size using a multi-stage cluster sampling method. Data collection tools included a standard Teacher Professional Empowerment Questionnaire (Ahmadi et al., 2019) and a researcher-made questionnaire on the Development of Teaching and Learning Processes. Content and face validity were confirmed by experts, and their reliability was calculated using Cronbach's alpha coefficient as 0.87 and 0.90, respectively. Data were analyzed using Pearson correlation and multiple regression tests. Results showed a positive and significant relationship between teacher professional empowerment and the development of teaching and learning processes ($r=0.68$, $p<0.01$). Moreover, the dimensions of empowerment (knowledge, skill, and attitude) could explain 46% of the variance in the development of teaching and learning processes. Teachers' professional empowerment, with emphasis on all three dimensions of knowledge, skill, and attitude, plays an essential role in improving educational and learning processes. Targeted investment in teacher empowerment programs and reviewing related policies are the main suggestions of this research.

Keywords: Professional Empowerment, Primary Teachers, Teaching and Learning Processes, Ardabil Province